Ю.С. Довгаль, О.І. Савицька, А.А. Фурсова,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНИМИ ПЛАТІЖНИМИ СИСТЕМАМИ

Інтенсивне поширення міжнародних платіжних систем та їх фактичне монопольне становище на світовому ринку платіжних карток ускладнює розвиток національних платіжних систем багатьох країн світу. Внутрішньодержавні операції з використанням платіжних карток здійснюються за допомогою іноземних компаній, що призводить до великих витрат на обслуговування, які надходять іноземним банкам та процесинговим центрам. Разом з коштами до них потрапляє інформація про трансакції, в наслідок чого країна більше не може забезпечити свою економічну безпеку.

Велика кількість країн світу вже мають власні національні платіжні системи, переважно з використанням чіпових карток. До них належать Франція, Німеччина, Австрія, країни Бенілюксу, Іспанія, Італія, Данія, Чехія, Швеція, Швейцарія, Литва, Португалія, Китай, Японія, Корея, Малайзія, Сінгапур, Тайвань, Гонконг, Індія, Росія, Канада, Туреччина, Філіппіни, Ямайка, Нігерія та ін.

У країнах Європейського Союзу рівень приймання електронних грошей, які зберігаються на карткових носіях, порівняно з іншими безготівковими платіжними інструментами невисокий. Найбільшу кількість карток з електронними грошима випущено в Австрії, Бельгії, Люксембурзі, Нідерландах і Німеччині. Крім забезпечення стабільного функціонування національних платіжних систем, країни Європи планують у найближчі роки створити єдину зону платежів у євро (Single Euro Payment Area), в якій буде ліквідовано відмінності між внутрішніми і міжнародними платежами у валюті євро. Ця зона охоплюватиме 27 країн – членів Євросоюзу, а також Швейцарію, Ісландію, Ліхтенштейн та Норвегію. SEPA має на меті покінчити з розмежуванням європейського платіжного ринку національними кордонами і розглядає три варіанти розвитку подій. Перший варіант – це обрання МПС, другий – об’єднання національних та міжнародних платіжних систем, третій – побудова виключно європейської карткової платіжної системи без участі в ній МПС. З точки зору гарантій безпеки та економії витрат доцільнішим видається третій варіант розвитку подій.

Поки що Україна нездатна брати участь у таких широкомасштабних європейських інтеграційних процесах. Адже майже кожна країна, що бере в них участь, пройшла етап побудови своєї власної національної платіжної системи. В Україні на початок 2009 р. банками емітовано 39 262 873 картки, встановлено

27845 банкоматів та 116 614 платіжних терміналів. Тобто, за період з 2001 р. кількість платіжних карток в Україні зросла в 10,92 раза, кількість банкоматів – у 15,44 раза, кількість платіжних терміналів – у 7,88 раза, що свідчить про досить швидкі темпи розвитку ринку банківських платіжних карток на території нашої держави.

Однак такий жвавий розвиток відбувається здебільшого за участі МПС, а не національних платіжних систем. За таких умов вітчизняні банки перераховують великі суми комісійних та гарантійних депозитів до МПС. Крім того, не всі комерційні банки відповідно до діючих правил МПС можуть обслуговувати торговельно-сервісні мережі та поєднувати на своїх картках національні та міжнародні платіжні технології.

Перед нашою країною фактично стоїть завдання побудови єдиного національного платіжного простору, що подібно до SEPA має два варіанти розвитку – використання єдиної платіжної картки з міжнародним та національним додатками чи незалежне функціонування міжнародної та національної платіжних систем. В умовах дуополії платіжних систем VISA та MasterCard останній варіант розвитку подій не дасть можливості національній системі України нормально розвиватися. Саме тому всі зусилля потрібно спрямовувати на розбудову власної платіжної системи, спираючись на міжнародний досвід, зводячи монопольне становище МПС у ранг партнерства.

Довгаль, Ю. С. Проблеми створення та розвитку національних платіжних систем в умовах конкуренції [Текст] / Ю. С. Довгаль, О. І. Савицька, А. А. Фурсова // Міжнародна банківська конкуренція : теорія і практика : зб. тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (21 - 22 травня 2009 р.) / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми, 2009. - Т. 1. – С. 166-167.